

LICE UMETNIKA

NIKOLA KOLJA BOŽOVIĆ

Razgovor vodila: Ljiljana Tadić

Foto : Petar Bakić

I. BUDI JAK

Od 2000. godine radim na seriji slika velikog formata na kojima se nalaze aktovi bode bidera i bode biderki. Tu seriju slika nazvao sam `Budi jak`. Pošto sam inspiraciju pronalazio u časopisima namenjenim profesionalnim biderima koji su puni poruka koje se upućuju njima, kao neka vrsta saveta i moralne podrške poput moralno-političke uprave u vojsci bidera novog sveta, ili je to reklama za neki proizvod koji će nam pomoći da postanemo još veći i jači. Tu su recepti kako da vežbaju, kako da se ponašaju, kako da više veruju u sebe, pa i kako da se odnose prema suprotnom polu. Ja sam samo kopirao tu brigu, preneo je sa jedne ciljane grupe na sve ljude koji zapaze to šta ja radim. Sam naziv Budi jak moguće je shvatiti na više načina, a može biti i vrlo ozbiljna poruka današnjem čoveku pred kojim su stalni izazovi. Stoga ga i upozoravam `Budi jak`.

Geo taj moj projekat, što bi rekle kolege sa estrade, predstavlja skup svih iskustava prethodnih faza - Predmeti - gde sam radio slike velikog formata NIKE patike, antene, farmerke, espresso aparate, zatim portreti crnačkih rap zvezda, ili digitalni plakati iz serije `Kolja u borbi` gde mi je centar interesovanja bila idolatrija kao fenomen u društvu. Trudio sam se da na slikama prikažem obožavanje tela koje je toliko prisutno u savremenoj civilizaciji. Kombinovao sam ekspresivne poteze sa iskustvima iz dizajna i koristio šablone da bi se osetilo da inspiraciju dobijam iz časopisa, tj. da put do konačnog dela traje od fotografa koji fotografiše model (bidera), do dizajnera časopisa, urednika, prodajnog kioska i mene, koji sve to pretvaram u nešto drugo.

Od sebe želim da napravim provodnik kroz koji prolazi proizvod-fenomen i na tom putu se promeni i često pretvori u svoju suprotnost. Taj način funkcionisanja sam osećao i kao dečak. Sada je tako, a možda će se to promeniti, možda ću se i ja, kao umetnik, zainteresovati za drugačiji

način stvaranja. Trenutno radim na izlasku mojih bildera u treću dimenziju. Počeo sam da vajam i nadam se da će izložba u galeriji `Zvono` zadovoljiti visoke standarde na koje su navikli obožavaoci moje umetnosti. Ha, ha, ha!

2. Detinjstvo

Da, detinjstvo je period formiranja ličnosti, period u kojem su utisci snažni, puni detalja koji se teško zaboravljaju. Tada započinjemo da osluškujemo sebe. Sada kada se setim nekih događaja i emocija iz detinjstvamnoge stvari koje danas činim imaju smisla i opravdanja. Ja sam još u Osnovnoj školi čitao dnevne novine i znao imena tadašnjih političara. Zbog toga je moguće bilo pretpostaviti da ću se kasnije baviti tzv. Angažovanom umetnošću. Verovatno će se neko intravertnije dete baviti, recimo, apstraktnom umetnošću. U Osnovnoj školi i nisam bio neki dak pa su moji roditelji stvarno uživali slušajući pohvale moje profesorke likovnog Mire Jovanović. Na njen nagovor sam upisao Školu za dizajn u Beogradu. Od tada traje konstantna podrška mojih roditelja. Nekad čujem da povodom mog javnog delovanja govore da `neko stoji iza mene`. I u pravu su. Stoje oni i, uostalom, moja cela familija. Moja starija sestra Vesna mi je pričala o slikarima tako da sam odrastao u ubedenju da su slikari mnogo velike face. Sa 14 godina naslikao sam sliku `Slovinci napuštaju Kongres Saveza Komunističke Jugoslavije` gledajući u jednu fotografiju iz novina. Kasnije, u naletu strasti i nedostatku praznog platna, preslikao sam je aktom neke porno dive. Ostaje mi samo da se nadam da će tehnologija 21. veka pronaći način da skinem onu već голу damu da bih stigao do KSKJ-a. Bila je to šarmantna slika koja i pored ekspresivnih crno-belih poteza u potpunosti dočarava utisak novinarske fotografije. Ta slika je, na neki način, već tada predkazala moj način izražavanja.

3. Akademija

Prva srećna okolnost na Fakultetu primenjenih umetnosti bila je to što je moju generaciju snašlo često menjanje profesora i mislim da mi je to u periodu formiranja veoma koristilo. Profesor Miodrag Vujačić Mirski, profesor Gradimir Petrović, profesor Milan Blanuša su različiti karakteri i stvaraoci. Takođe, vrlo brzo sam shvatio, da sama institucija ne može ostvariti nečije snove i to je prvo što pokušavam da objasnim sada mojim

studentima. Na četvrtoj godini kod prof. Blanuše stvara se jasnija slika o tome u kom pravcu ću se razvijati. Preko leta sam kod kuće naslikao, gledajući naslovnu stranu nekih novina, portret Cece Ražnatović, tada Veličković. Slika je bila urađena u maniru Andy Warhol-a i njegove Merilin Monroe. Odneo sam sliku Blanuši u njegov atelje i osmeh i sjaj u njegovim očima dok je gledao `Cecu` su me uverili da sam na pravom putu. Posle toga sam započeo sliku velikog formata, NIKE patiku kao simbol 90-tih. U mom kraju je tada bila najveća zabava skinuti nekom NIKE. Ta slika je izazvala lavinu negativnih reakcija nekih profesora. Podršku su mi pružili Igor i Bora i to je druga srećna okolnost Đ što sam imao zaista divnu skupinu prijatelja na fakultetu. Sada, i pored mnogih profesora, mogu da kažem da sam najviše naučio od kolega - studenata Borislava Nanovića i Igora Marsenića sa kojima sam kasnije formirao umetničku grupu `HYPE`.

4. HYPE

`Sve su naše glave izabrane, momci divni isto ka zvijezde, što su do sad ove gore dale...` I stvarno, bilo je nečeg velikog u načinu na koji smo se mi skupili, neki osećaj izabranosti, predodređenosti. Sve me je to po malo potsetilo na ono kako se, recimo, okupljao bend u filmu Blues brothers ili na legendu o vitezovima Okruglog stola. Mi smo imali mnogo prijatelja i to vrlo bliskih, takode i vrlo talentovanih i u drugim umetnostima, ali, čini mi se da nikada nije bila prisutna ideja kod nekog od nas da se primi još neko u grupu. Možda se tada neko i razočarao i naljutio, ali to je bilo samo između nas trojice. Nije to bila nikakva vrsta uobraženosti, već jednostavno, HYPE je Bora, Igor i Kolja. U svemu tome je bilo neke hajdučije ili pravljenja male paravojne jedinice koje su tada, a i posle toga bile u modi u Srbiji. I stvarno, nekako sva trojica smo voleli (bez ikakvog dogovora) često da se obučemo u crno. Taj militaristički stil nije bio prouzrokovan dnevnom politikom, niti ideološkim stavom, već je ta crna odeća bila veza između umetnosti i onoga što se dešavalo oko nas. Ono što smo sva trojica želeli to je da sve što se u Srbiji i u svetu desi vidi na nama, da mi budemo ogledalo u kojem se sve ogleda. Zabavljali smo se kada bismo osetili kakav utisak takvi, u crnom, u Srbiji 90-tih izazivamo kod starijih pripadnika intelektualne i umetničke elite koje smo osećali kao ljude iz nekog drugog vremena. Na njih smo gledali sa nekom vrstom prezira, kao na krivce za sve što se događa koji sada ne umeju da se

snadu u novim okolnostima koje su samo stvorili, i još nam pričaju o tome kako je nekad bilo super i kako su došli neki vanzemaljci i sve to uništili. 90-te su naše i možda ja nisam objektivan, ali je jedino autentično tada u umetnosti bio HYPE. Trudili smo se po malo da povratimo macho stav, tako davno zaboravljen među onima koji pretenduju da budu kreativci. To je bilo udruživanje u čopor - HYPE, radi sigurnosti, bezbednosti i međusobnog pomaganja. Kada danas gledam moje radove iz tog vremena na njima ne mogu da pronađem mnogo simbola vremena kraja 20-og veka u samoj Srbiji, ali mislim da je atmosfera ta. Na nekim slikama vidim onu specifičnu boju filma koju je beležila samo RTS kamera na ratištima, posebno na Slavonskom ratištu. Video sam te pejzaže na mojim slikama iako nikad nisam slikao scene sa ratišta. Gledajući NIKE patiku, 150cmx200cm, ulje na platnu, video sam ratište. Igor je od keramike izlivaao Mars, Snickers i Bounty i bojio ih da se i nisu razlikovali od pravih, ali ih nije prezentovao na neki fancy pop-art način, već na kartonskoj kutiji kako smo ih, inače, gledale na Bulevaru. Snickers je u našu zemlju doleteo na kartonskoj kutiji. Ja mislim da je Bora, slikajući crnce iz Gettoa, slikao Srbe. Njemu se uvek svidala ta paralela Crnci - Srbi - psi. On je naslikao sliku na kojoj su njegova dva psa, neki polu anfas, a na njuškama i preko očiju im stoje naslikane naočare za sunce. Retki su slikari kojima takva zamisao uspe. Kada odem kod njega, gledam u ta dva psa, i ako sam nešto popio, često mi se učini da su to neki Crnci, a one pseće uši mi se pretvore u vrhove šajkače- Crnci sa šajkačama.

Poslednja izložba grupe HYPE otvorena je 22. novembra 1999. godine u galeriji `Zvono` i od tada sam ja imao nekoliko samostalnih izložbi, a ono što mi je drago jeste da nije bilo intervjua u kojem me novinar nije pitao za HYPE i za to kada ćemo ponovo zajedno izlagati. Da li smo završili i stavili tačku na taj zajednički rad, ne znam, možda je Igor u pravu kada kaže da smo prestali sa postojanjem onog trenutka kada su nestale mogućnosti za pojačavanje snage delovanja. U voj zemlji, pod okolnostima koje su tada vladale, mi nismo mogli da ostvarimo zajedničke snove poput ideja o stvaranju brenda HYPE koji bi napustio granice samo likovne umetnosti.

5. Tržište i galerije

Pravo tržište umetnina ne postoji. Postoje male grupe okupljene oko ideja i interesa koje se trude da se nametnu. Sa jedne strane imamo sumnjive tipove, okupljene oko nekih prodavničica umetničkih dela uz koje ide

neka priča o tradicionalizmu, lepoj umetnosti, itd. Iza svega toga ne postoji, u stvari, ništa. Sa druge strane su državne, institucije kulture koje se, još uvek, drže starog obrasca koji se svodi na ono `Evo, ima prave umetnosti, jednom u mesec dana`. Država bi trebalo da stane iza par umetnika i izgradi im ime i u svetu. To se radi stalnim i ozbiljnim ulaganjem novca. Nemci su to uradili sa svojim umetnikom Georgom Baselitzem. Bio bih ne fer da ne kažem da je sada bolje nego pre nekoliko godina. Ja, ipak, sve manje razmišljam o svemu tome. Svoju pažnju sam usmerio na sebe i par mojih prijatelja čiji rad odskače od prosečnog u Srbiji. Neprofesionalizam je najveći neprijatelj savremene umetnosti. On će oterati i ono malo ljudi koji mogu i žele da ulože u umetnost. Zbog svega toga sam svoju izlagačku delatnost koncentrisao na galeriju `Zvono`. Ona je jedina koja se bavi izlaganjem mladih autora bez strogog izlagačkog koncepta što deluje opuštajuće na mladog umetnika i pruža mu mogućnost da traži sebe na različite načine. U saradnji sa Miodragom i Ljiljanom Tadić prisutan je osećaj da neko na vas misli, da vas posmatra i prati, što sve po malo liči na priče o tome kako se to radi negde drugde gde se svemu ovome prilazi sa velikom ozbiljnošću.